

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně: **L. H.**, zast. advokátem: JUDr. Ivo Telec, CSc., se sídlem Solniční 14, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 9. 2003, č. j. 11 Ca 105/2003 - 14,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádnému z účastníků **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Odměna advokáta: JUDr. Ivo Telec, CSc., **s e u r č u j e** částkou 2150 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) včas podanou kasační stížností napadá shora označený rozsudek Městského soudu v Praze, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 3. 2003, č. j. 295311129/0, jímž bylo rozhodnuto, že se žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb., o odškodnění osob odvečených do SSSR nebo do táborů, které SSSR zřídil v jiných státech (dále jen „zákon č. 172/2002 Sb.“), jako uplatněná po uplynutí zákonem stanovené lhůty pro její podání, zamítá.

Podáním ze dne 10. 12. 2003 stěžovatelka požádala o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

Proti shora označenému rozhodnutí žalovaného podala stěžovatelka podání (žalobu), ve kterém zejména uvedla, že její rodina, matka, sestra a žalobkyně jako kulaci byly deportovány na Sibiř a odsouzeny k 20 rokům nucených prací. Nesouhlasí s tím, že žádost podala pozdě, již v roce 2000 psala na různá místa a žádala o radu, na koho se obrátit. Od nikoho však nedostala přesnou odpověď. Dále uvedla, že nepožaduje vrácení majetku, ale pouze zaplacení své těžké práce, hladu, bídy a zimy, které musela ve vyhnanství trpět.

Následným rozsudkem Městského soudu v Praze byla žaloba stěžovatelky zamítnuta. Ve vztahu k souzené věci z odůvodnění rozsudku Městského soudu v Praze zejména vyplynulo, že stěžovatelka sepsala žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb. dne 16. 1. 2003, a tato byla doručena žalované dne 22. 1. 2003. V této žádosti uvedla, že patřila do rodiny „Gulaga“, otec byl odsouzen na 12 let vězení, bratr byl odsouzen na 25 let vězení, žadatelka, její sestra i matka byly odsouzeny na 25 let těžké práce na Sibiři. Při jednání u soudu uvedla, že její prarodiče byli Češi, ona patřila mezi volyňské Čechy, kteří byli dne 5. 5. 1949 odvezeni z území Volyně – z Polska do lágrů na Sibiř. Jako místo pobytu označila tábor M., Ch. autonomní oblast, B. okres, umístění v lese. Dobu pobytu v táboře uvedla od roku 1950 do roku 1966 s tím, že potvrzení má pouze na dobu od 12. 2. 1953 do 1. 4. 1953, a že na vyžádání předloží další doklady. Skutečnost, že pracovala na Sibiři doložila výpisem z pracovní knížky, ze které je patrné, že v roce 1953 byla přijata do M. podniku jako dělnice. V této oblasti pracovala do roku 1966, kdy byla uvolněna na vlastní žádost. Dále předložila potvrzení, že byla zaměstnána v M. zásobování potravinami jako vedoucí jídelny od 2. 1. 1951 do 20. 2. 1957, a dále jako kontrolorka v Jednotném stavebním podniku M., na základě pracovního příkazu ze dne 20. 12. 1959, z této funkce byla uvolněna na vlastní žádost dne 20. 5. 1964. Dále uvedla, že v době odvezení nebyla státním občanem Československa, měla občanství ruské, občanství ČSR jí bylo uděleno 17. 5. 1978. V odůvodnění rozsudku Městského soudu v Praze se mj. dále uvádí, že ve správním spisu jsou založeny odpovědi z různých míst na dotazy stěžovatelky stran odškodnění, mj. od Kanceláře prezidenta republiky ze dne 5. 4. 2001, od poslance Poslanecké sněmovny PČR P.S. ze dne 25. 7. 2001 – kde je uváděno, že v jejím případě není možno domoci se odškodnění, a dále i dopis z redakce Národního osvobození ze dne 25. 3. 2002, v němž je uvedeno, že se připravuje příslušný zákon o odškodnění, v té době že je projednáván v Parlamentu ČR a jakmile bude ve Sbírce zákonů, bude to oznámeno v tisku. Městský soud v Praze své zamítavé rozhodnutí odůvodnil jmenovitě tím, že žalobkyně uplatnila svoji žádost až po uplynutí zákonem stanovené prekluzivní lhůty (t. j. po 31. 12. 2002), a právo stěžovatelky na poskytnutí jednorázové peněžní částky marným uplynutím této lhůty zaniklo. K této skutečnosti byl žalovaný povinen přihlédnout z úřední povinnosti. Pro úplnost Městský soud v Praze doplnil, že žalobkyně by neměla nárok na odškodnění ani v případě, že by svoji žádost podala včas, neboť se občankou Československa stala až v roce 1978 a nesplnila tak podmínku zákona č. 172/2002 Sb., podle kterého je oprávněnou osobou v režimu tohoto zákona osoba, která byla v době odvezení občanem Československa.

Proti tomuto rozsudku podala stěžovatelka kasační stížnost, kterou na výzvu soudu prostřednictvím ustanoveného zástupce, jenž jí byl na její žádost ustanoven usnesením Městského soudu v Praze ze dne 18. 12. 2003, č. j. 11 Ca 105/2003 - 33, doplnila. Znovu

připomenula okolnosti svého odsouzení, deportaci a tíživý pobyt na Sibiři, uvedla, že nikdy nebyla občankou SSSR, tu z ní udělali až ve vězení na Sibiři. Dodala, že zpoždění podání žádosti o 16 dnů nelze srovnávat se 16ti lety těžkého života na Sibiři. Prostřednictvím svého zástupce dále uvedla, že důvodem kasační stížnosti je nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení (t. j. důvod vymezený v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), konkrétně v nesprávném posouzení toho, že stěžovatelce propadlo právo v důsledku opožděného „podání nároku“, a dále v nesprávném posouzení otázky státního občanství stěžovatelky. Jmenovitě namítla, že *jestliže zákon č. 172/2002 Sb. sleduje ústavně konformní cíl, aby újma, která byla způsobena, byla odškodněna, a tak bylo dosaženo vyrovnání vzniklého stavu, pak zánik práva v důsledku jeho pozdního uplatnění má v tomto srovnání menší význam, nežli je význam napravení stavu, k němuž dříve došlo*. Pokud jde o otázku státního občanství, k tomu namítla, že neměla sovětské státní občanství dobrovolně, nýbrž v důsledku paušálního aktu administrativně mocenské povahy, který nebyl stěžovatelčinou svobodnou volbou. Na základě výše uvedeného pak stěžovatelka požadovala, aby byl napadený rozsudek zrušen.

Žalovaná podala ke kasační stížnosti vyjádření, ve kterém uvedla, že stěžovatelka podala žádost opožděně, v kasační stížnosti se k tomuto stěžovatelka vyjádřila toliko okrajově, a patrně se domnívá, že existuje možnost, jak zmeškání lhůty pro uplatnění nároku prominout. Takový postup však možný není, a proto žalovaná navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

Nejvyšší správní soud napadený rozsudek přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvodem, který stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Po přezkoumání kasační stížnosti Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Stěžovatelka je zastoupena advokátem.

Před samotným posouzením věci považuje Nejvyšší správní soud za nutné předeslat, že v řízení o kasační stížnosti není jeho úkolem znovu posuzovat, zda měla být stěžovatelce jednorázová peněžní částka podle zákona č. 172/2002 Sb. udělena, nýbrž je jeho úkolem pouze posoudit, zda předchozí řízení naplňuje důvod či důvody vymezené v § 103 odst. 1 s. ř. s., specifikované stěžovatelkou.

Z kasační stížnosti vyplynulo, že stěžovatelka uplatňuje důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 pod písm. a) s. ř. s.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, nebo je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Taková pochybení však Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku Městského soudu v Praze neshledal.

Z předloženého správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka podala žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb. V žádosti uvedla, že požaduje zhodnocení doby od roku 1950 do 8. 4. 1966, kdy byla jako dcera „Gulaga“ odsouzena na 25 let těžké práce na Sibiři, a byla umístěna v táboře M., Ch. autonomní oblast B. okresu. Pobyt v táboře doložila potvrzením na dobu od 12. 2. 1953 do 1. 4. 1953 s tím, že na vyžádání předloží další doklady. Dále v žádosti uvedla, že v době svého odvezení nebyla státním občanem Československa, občanství měla ruské, doklad však nemá. Uvedla, že se narodila na Volyni. Dne 17. 5. 1978 jí bylo uděleno státní občanství ČSR, což doložila Listinou o udělení státního občanství. V záhlaví žádosti je přitom uvedeno, že *přes podrobnou informaci o platnosti zákona, trvá na odeslání*. V žalobě podané proti zamítavému rozhodnutí žalované pro opožděnost podání žádosti stěžovatelka zejména argumentovala tím, že již v roce 2000 psala na různá místa a žádala o radu, na koho se obrátit, od nikoho však nedostala přesnou odpověď.

Z takto zjištěného skutkového stavu, a to v rozhodující míře přímo od stěžovatelky, vycházel žalovaný správní orgán, jakož i Městský soud v Praze, a jejich závěr o tom, že stěžovatelka uplatnila svoji žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb. až po uplynutí zákonem stanovené prekluzivní lhůty (t. j. po 31. 12. 2002), a právo stěžovatelky na poskytnutí jednorázové peněžní částky marným uplynutím této lhůty zaniklo, tak plně vychází ze skutkového stavu zjištěného v průběhu správního řízení a byl učiněn v souladu s příslušnými ustanoveními zákonné úpravy. S tímto závěrem souhlasí i Nejvyšší správní soud.

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 172/2002 Sb. je oprávněnou osobou k odškodnění podle tohoto zákona fyzická osoba, která splňuje následující podmínky: a) byla odvečena do SSSR nebo do táborů, které měl SSSR zřizeny v jiných státech, b) v době odvečeni byla občanem Československa, c) je občanem (*v době podání žádosti a rozhodování o ní*) České republiky, d) nebyla příjemcem nároků podle zákona Slovenské národní rady č. 319/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, e) nebyla pravomocně odsouzena za zločiny směřující proti demokratickému Československu a nebyla osobou státně nespolehlivou podle zákona č. 128/1946 Sb.

Podle § 3 odst. 2 tohoto zákona je nárok nutné uplatnit písemně u orgánu příslušného k rozhodnutí nejpozději do 31. 12. 2002, jinak nárok zaniká. Podle § 6 odst. 1 cit. zákona nárok na odškodnění uplatní žadatel písemně u České správy sociálního zabezpečení. K žádosti je nutné připojit ověřený doklad o délce pobytu v táboře nucených prací. Podle § 6 odst. 2 lze doklad o pobytu nahradit svědeckou výpovědí dvou svědků. Podle § 7 odst. 1 se řízení podle tohoto zákona zahajuje na návrh oprávněné osoby.

Nárok na jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 172/2002 Sb. stěžovatelka uplatnila podáním ze dne 16. 1. 2003, doručeným České správě sociálního zabezpečení v Praze, jako orgánu příslušnému k rozhodnutí, dne 22. 1. 2003, tedy po uplynutí lhůty, uvedené v § 3 odst. 2 tohoto zákona, která je koncipována jako prekluzivní (*„nárok je nutno uplatnit do 31. 12. 2002, jinak nárok zaniká“*). Zákon neobsahuje žádné ustanovení, podle něhož by bylo možno prominout zmeškání lhůty, stanovené zákonem pro podání žádosti o odškodnění. Žalovaný správní orgán ani Městský soud v Praze tedy neměly možnost zmírnit případnou tvrdost zákona a zmeškání dané lhůty prominout. Za této situace nemohla

žalovaná postupovat jinak, než žádost stěžovatelky z důvodu opožděnosti jejího podání zamítnout, a stejně tak Městský soud v Praze neměl jinou možnost, než zamítnout podanou žalobu.

K námitce stěžovatelky v kasační stížnosti, že 16 dnů zpoždění podané žádosti nelze srovnávat se 16ti lety těžkého života na Sibiři, resp. sleduje-li zákon č. 172/2002 Sb. *ústavně konformní cíl, aby újma, která byla způsobena byla odškodněna, a tak bylo dosaženo vyrovnání vzniklého stavu, pak zánik práva v důsledku jeho pozdního uplatnění má v tomto srovnání menší význam, nežli je význam napravení stavu, k němuž dříve došlo*, Nejvyšší správní soud, nemůže s ohledem na výslovnou zákonnou dikci o stanovení lhůty pro podání předmětné žádosti a o důsledcích neuplatnění nároku ve stanovené lhůtě nikterak přihlídnout.

Rovněž tak k námitce stěžovatelky, že neměla sovětské státní občanství dobrovolně, nýbrž v důsledku paušálního aktu administrativně mocenské povahy, který nebyl stěžovatelčinou svobodnou volbou, nemohl Nejvyšší správní soud vzhledem k výslovnému bezvýjimečnému zákonnému požadavku na státní občanství Československa v době odvěčení zohlednit. Přitom je zřejmé, že meritorní posouzení této námitky by bylo právně relevantní jen za situace, že žádost byla podána včas, což se v dané věci nestalo.

Nicméně Nejvyšší správní soud se přesto ztotožňuje jak se žalovaným správním orgánem, tak i s Městským soudem v Praze, v tom, co je k této otázce uvedeno v jejich rozhodnutích nad rámec posuzované věci, a to, že i kdyby předmětná žádost byla podána včas, nebylo by možné žádosti vyhovět právě proto, že stěžovatelka podmínku (jak vyplývá ze skutečností doložených v řízení před žalovaným správním orgánem), že v době odvěčení byla občanem Československa, nesplňovala.

Nejvyšší správní soud tedy shrnuje, že stěžovatelka svůj nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb. uplatnila u České správy sociálního zabezpečení, jako orgánu příslušného k rozhodnutí, až po 31. 12. 2002, tedy v době, kdy podle § 3 odst. 2 citovaného zákona nárok již zanikl. Proto Městský soud v Praze správně posoudil právní otázku, když dospěl k závěru, že zamítavé rozhodnutí žalované pro opožděnost uplatnění nároku bylo vydáno v souladu se zákonem a žalobu stěžovatelky zamítl.

Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že v souzené věci neshledal stěžovatelkou uváděné skutečnosti ve spojení s ustanovením § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. za opodstatněné. Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud je si v posuzované věci, kdy stěžovatelka byla vystavena trýznivým podmínkám nedobrovolného pobytu v táboře na Sibiři, vědom tvrdosti tohoto rozhodnutí, avšak zákonná úprava ani žalovanému správnímu orgánu, ani soudům ve správním soudnictví, možnost žádného jiného, pro stěžovatelku příznivého, řešení neposkytuje.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Protože žalovaný žádné náklady neuplatňoval a Nejvyšší správní soud ani žádné mu vzniklé náklady ze spisu nezjistil, rozhodl tak, že žádnému z účastníků se právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Vzhledem k tomu, že zástupce stěžovatele, JUDr. Ivo Telec, byl ustanoven soudem, platí odměnu za zastupování a hotové výdaje stát (§ 35 odst. 7 v návaznosti na § 120 s. ř. s.). Ustanovenému zástupci náleží v souladu s ustanovením § 11 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve spojení s § 9 odst. 3 písm. f) cit. vyhlášky, odměna za dva úkony právní služby á 1000 Kč, a dále podle ustanovení § 13 odst. 3 téže vyhlášky náhrada hotových výdajů paušální částkou za dva úkony právní služby á 75- Kč.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. července 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu